

Zvyšme odpovědnost ČNB za inflaci. Platy bankéřů at' jsou vázány na stabilitu cen

Tomáš Havránek profesor na Institutu ekonomických studií FSV

UK a zakladatel iniciativy Zrušme inflaci

11. 1. 2023 00:00 • 4 min. čtení

PŘEHRÁT ČLÁNEK

Z

a rok bude mít koruna zhruba o třetinu nižší hodnotu než na začátku roku

2021. Jinými slovy: stát zdanil úspory 33procentní sazbou, o tuhle daň se sníží reálná hodnota státního dluhu. Ano, mám na mysli inflaci. Ale protože na ničem takovém jsme se nedohodli a zvýšení daní nebylo projednáno parlamentem, jedná se de facto o třetinový státní bankrot.

Podle standardní ekonomické teorie může takovému bankrotu příště v Česku zabránit prezident. Je to klíčové téma pro prezidentské volby, ač se mu kandidáti zatím málo věnují. Přitom jde o jedinou oblast, kde má prezident skutečně rozhodující pravomoc. Když se rozhodne inflaci zrušit, tak inflace nebude.

Prezident sám jmenuje celé vedení národní banky. Ta má v delším období nad inflací kontrolu buď úplnou (monetarismus, [novokeynesiánství](#)), nebo sdílenou s vládou ([fiskální teorie](#)). Krátkodobě může přijít zahraniční šok, se kterým mnoho neuděláme. Ale v horizontu pěti let můžeme mít vždy průměrnou inflaci takovou, na které se domluvíme.

Plán na kontrolu inflace musí mít sedm bodů. Zaprvé, domluvme se, jakou inflaci chceme. V zákoně není uvedeno, že se banka snaží o dvouprocentní inflaci. Ten cíl si vybrala sama. Ano, co bychom teď dali za dvě procenta. Ale lepší je inflaci vybrat na

základě společenské domluvy a pak ji dát bance za úkol. Ať je jasné, podle čeho její výkon hodnotit.

Zadruhé, zvýšme odpovědnost České národní banky. Platy vedení musí být navázány na plnění cíle, ať už to budou dvě procenta jako teď, nebo třeba [stabilita indexu spotřebitelských cen](#). To znamená masivní bonusy za inflaci u cíle – a naopak.

V případě velkých odchylek ať guvernér zveřejní omluvný dopis, jak je to zvykem ve Spojeném království.

KOMENTÁŘ JULIE HRSTKOVÉ

Koruna je nejsilnější za dvanáct let. Na výraznější zkrocení inflace si ale počkáme

10. 1. 2023 • 4 min. čtení

Zatřetí, změňme způsob [jmenování](#) členů bankovní rady. Nesmí se stávat, že prezidenta překvapí reakce trhu a veřejnosti na jeho výběr. Všichni potenciální členové by měli absolvovat veřejné slyšení na půdě parlamentu. Pochvalme oba hlavní kandidáty, Petra Pavla i Danuši Nerudovou, že aspoň toto chystají.

Začtvrté, vybírejme do vedení ČNB zahraniční odborníky. Například guvernéry britské a izraelské národní banky byli cizinci. Pro takhle důležitou práci chtějme nejlepší ekonomy z celého světa. Samozřejmě doplněné o experty, kteří výborně znají český finanční trh – zde se nabízí zejména David Marek a Jakub Seidler.

Zapáté, oddělme rozvahu státu a národní banky. V současné době zákon vyžaduje, aby banka nakonec státu převáděla zisky. Symetricky se rozumí, že když bude ztráta banky příliš velká, musí ji jednou (třeba při vstupu do eurozóny) vláda dorovnat. Když rozvahy oddělíme, bude mít národní banka nad inflací plnou kontrolu i podle fiskální teorie.

Zašesté, i po rozdělení rozvahy vložme pro jistotu do zákona měnová a fiskální pravidla. Když je inflace vysoká, národní banka musí zvyšovat sazby a vláda musí snižovat schodek. Tato pravidla by měla být v zákoně vyčíslena a jakékoli odchylky pečlivě odůvodněny a použity jen ve výjimečných případech.

Zasedmé, zdůrazněme v zákoně, že cenová stabilita je pro národní banku nadřazena všemu. Ano, krocení inflace bolí, někteří exportéři mohou zkrachovat, nezaměstnanost se může zvýšit. Ale nechceme-li inflaci, jinak to nejde. Upřesněme, jaké následky přijdou pro vedení banky, když mandát plnit odmítne.

Dobře, ale pomůže to? I když těchto sedm bodů dostaneme do zákona, další vláda ho může změnit. A tady se vracíme k prezidentovi, který díky své totální moci nad ČNB musí plnění bodů hlídat – a prosazovat je deset let v parlamentu i na veřejnosti. Ve finále můžeme mít nízkou inflaci jen tehdy, když se o ni prezident bude rvát.

- **#inflace**
- **#prezident**
- **#ČNB**